

Ocena programu „Rodzina 500 plus” po blisko roku od jego wprowadzenia

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku

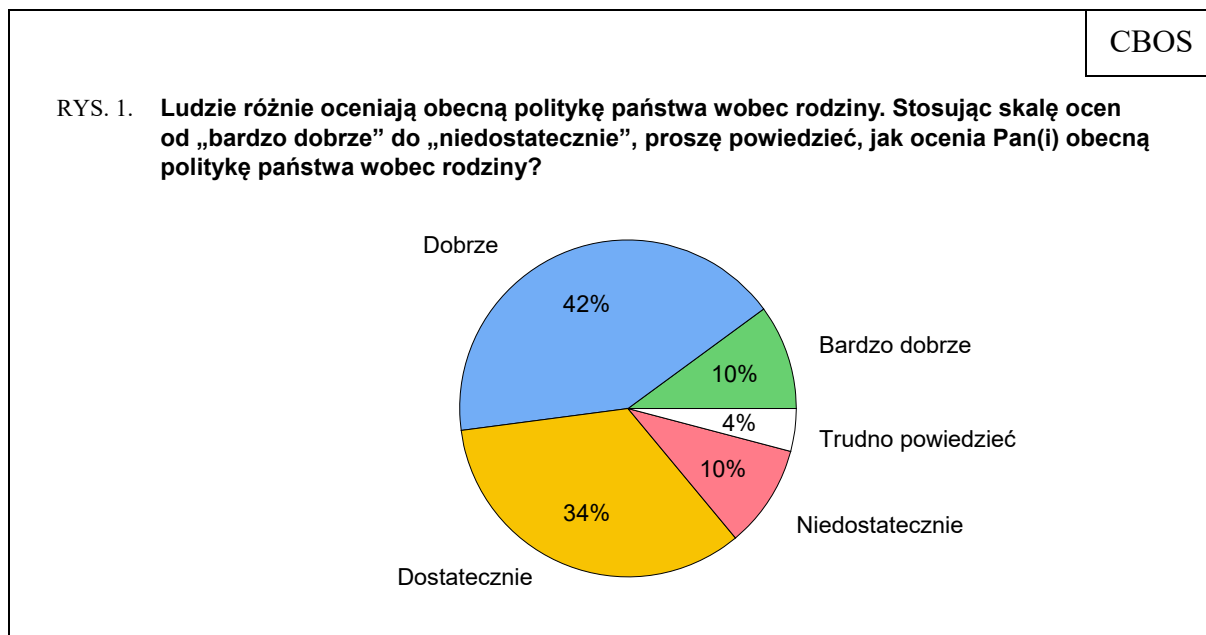
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Po niemal roku funkcjonowania poparcie dla programu „Rodzina 500 plus” nieco się zmniejszyło i jest wyrażane w sposób mniej zdecydowany. Nadal jednak poziom jego akceptacji pozostaje bardzo wysoki (77%, przy 20% dezaprobaty).
- ▶ Wprowadzenie programu „Rodzina 500 plus” diametralnie zmieniło postrzeganie polityki państwa wobec rodziny. We wcześniejszych badaniach CBOS, realizowanych od 1996 do 2013 roku, działania państwa wobec rodziny oceniane były jako dostateczne lub nawet niedostateczne. Obecnie ponad połowa badanych (52%) dobrze (w tym co dziesiąty – bardzo dobrze) ocenia politykę państwa wobec rodziny.
- ▶ Po niemal roku funkcjonowania programu „Rodzina 500 plus” zwiększyły się nadzieje z nim związane. Zmniejszył się odsetek osób przewidujących, że program w ogóle nie przyniesie oczekiwanych skutków i nie wpłynie na wzrost dzietności (z 29% do 16%). Jednocześnie przybyło badanych spodziewających się, że program w istotnym stopniu przyczyni się do wzrostu urodzeń (z 16% do 24%). Nadal największa część ankietowanych (55%) wypowiada się na ten temat z ostrożnym optymizmem.
- ▶ Polacy najczęściej zauważają pozytywny wpływ programu „Rodzina 500 plus” na budżety gospodarstw domowych z dziećmi – możliwość swobodniejszego gospodarowania pieniędzmi przez rodziny otrzymujące świadczenie wychowawcze (ogółem 34% badanych deklaruje, że znają osobiście osoby, których to dotyczy, lub sami są w takiej sytuacji) oraz znaczącą poprawę sytuacji dzieci z ubogich rodzin (ogółem 28%).

Niemal rok temu, w kwietniu 2016 roku, wszedł w życie program „Rodzina 500 plus”, mający na celu zapewnienie finansowego wsparcia rodzinom wychowującym dzieci oraz zwiększenie dzietności w Polsce. Rodziny wychowujące dzieci do 18 roku życia otrzymują co miesiąc świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na drugie i każde kolejne dziecko oraz na pierwsze dziecko, jeśli dochód rodziny nie przekracza 800 zł miesięcznie w przeliczeniu na osobę (lub 1200 zł w przypadku rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym).

OCENA POLITYKI PAŃSTWA WOBEC RODZIN

Wprowadzenie programu „Rodzina 500 plus” diametralnie zmieniło postrzeganie polityki państwa wobec rodziny. We wcześniejszych badaniach CBOS, realizowanych od 1996 do 2013 roku, działania państwa wobec rodziny oceniane były jako dostateczne lub nawet niedostateczne. Obecnie ponad połowa badanych (52%) dobrze (w tym co dziesiąty – bardzo dobrze) ocenia politykę państwa wobec rodziny¹.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (322) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 marca 2017 roku na liczącej 1020 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Ludzie różnie oceniają obecną politykę państwa wobec rodziny. Stosując skalę ocen od „bardzo dobrze” do „niedostatecznie”, proszę powiedzieć, jak ocenia Pan(i) obecną politykę państwa wobec rodziny?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IX 1996	II 2000	II 2006	IV 2012	VII 2013	III 2017
	w procentach					
Dobrze lub bardzo dobrze	11	6	16	9	13	52
Dostatecznie	47	41	45	33	51	34
Niedostatecznie	35	46	31	51	32	10
Trudno powiedzieć	6	7	8	7	4	4
Średnia na skali od 2 do 5, na której 2 oznacza ocenę niedostateczną, a 5 – bardzo dobrą	2,8	2,6	2,9	2,6	2,8	3,5

Postrzeganie polityki państwa wobec rodziny zależy w głównej mierze od poglądów politycznych. Działania na rzecz rodziny podejmowane przez państwo doceniają przede wszystkim osoby deklarujące poglądy prawicowe (48% ocenia je dobrze, 23% – bardzo dobrze, a średnia ocen wynosi 3,9), z wyraźnie większą rezerwą przyjmują je badani identyfikujący się z lewicą (44% działania rządu uważa za dostateczne, 19% – za niedostateczne, a średnia ocen wynosi 3,2). Ponadto zadowoleniu z polityki państwa wobec rodziny sprzyja religijność – częsty udział w praktykach religijnych.

Opinie o polityce państwa wobec rodziny różnicuje także liczba dzieci do 18 roku życia i korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”. Lepiej niż przeciętnie działania rządu wobec rodziny oceniają osoby mające co najmniej dwójkę dzieci do 18 roku życia. Najbardziej zadowoleni są ci, którzy otrzymują świadczenie wychowawcze na co najmniej dwoje dzieci, najbardziej krytyczni – rodzice, którzy nie korzystają z programu „Rodzina 500 plus”.

Tabela 2

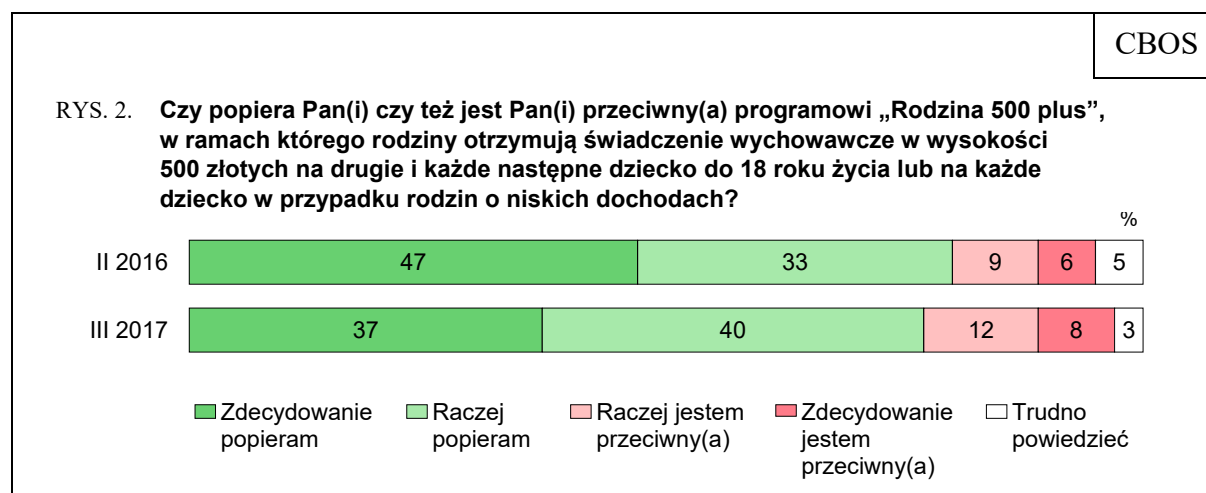
Liczba dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	Stosując skalę ocen od „bardzo dobrze” do „niedostatecznie”, proszę powiedzieć, jak ocenia Pan(i) obecną politykę państwa wobec rodziny?					
	Bardzo dobrze	Dobrze	Dostatecznie	Niedostatecznie	Trudno powiedzieć	Średnia na skali od 2 do 5
	w procentach					
0	10	41	35	9	5	3,5
1	7	39	38	14	2	3,4
2 i więcej	16	48	26	9	1	3,7

Tabela 3

Posiadanie pod opieką dzieci do 18 roku życia i korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”	Stosując skalę ocen od „bardzo dobrze” do „nieдостatecznie”, proszę powiedzieć, jak ocenia Pan(i) obecną politykę państwa wobec rodziny?					Średnia na skali od 2 do 5
	Bardzo dobrze	Dobrze	Dostatecznie	Niedostatecznie	Trudno powiedzieć	
	w procentach					
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	10	41	35	9	5	3,5
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	6	36	38	17	3	3,3
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	11	48	31	9	1	3,6
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	24	49	23	4	0	3,9

POPARCIE DLA PROGRAMU „RODZINA 500 PLUS”

W lutym 2016 roku, a więc na krótko przed wejściem w życie programu „Rodzina 500 plus”, wprowadzenie świadczenia wychowawczego popierało 80% badanych, a przeciwnych mu było 15% ankietowanych. Po niemal roku funkcjonowania programu poparcie dla programu nieco się zmniejszyło i jest wyrażane w sposób mniej zdecydowany. Nadal jednak poziom jego akceptacji pozostaje bardzo wysoki (77%, przy 20% dezaprobaty), a jego zwolennicy mają wyraźną przewagę we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Szczególnie często program „Rodzina 500 plus” popierają ludzie starsi, mieszkańcy wsi, osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, respondenci gorzej sytuowani. Z kolei stosunkowo dużo przeciwników tego sposobu finansowego wspierania rodzin z dziećmi jest wśród mieszkańców dużych miast, osób najlepiej wykształconych i sytuowanych.

W 2016 roku pytanie brzmiało: Czy, ogólnie rzecz biorąc, popiera Pan(i) czy też jest Pan(i) przeciwny(a) wprowadzeniu świadczenia wychowawczego w wysokości 500 zł na drugie i każde następne dziecko do 18 roku życia lub na każde dziecko w przypadku rodzin o niskich dochodach?

Stosunek do programu „Rodzina 500 plus” różnicuje orientacja polityczna. Osoby deklarujące prawicowe poglądy polityczne popierają go w sposób bardziej jednoznaczny (ogółem 88%, w tym 51% zdecydowanie) niż badani identyfikujący się z lewicą (ogółem 63%, zdecydowanie – 21%). Akceptacji programu sprzyja także silna religijność: częsty udział w praktykach religijnych.

W elektoratach najczęściej i najsilniej program „Rodzina 500 plus” popierają zwolennicy partii rządzącej (97%, w tym zdecydowanie – 64%), najrzadziej i najslabiej – zdeklarowani wyborcy Nowoczesnej Ryszarda Petru (ogółem 50% i tylko 10% w sposób zdecydowany).

Stosunek do programu „Rodzina 500 plus” istotnie różnicuje też korzystanie z niego. Najbardziej jednoznacznie popierają go rodzice i opiekunowie, którzy otrzymują świadczenie wychowawcze na co najmniej dwoje dzieci. Mniej entuzjastycznie nastawieni do programu są rodzice, którzy nie otrzymują świadczenia, choć także wśród nich cieszy się on dużym poparciem.

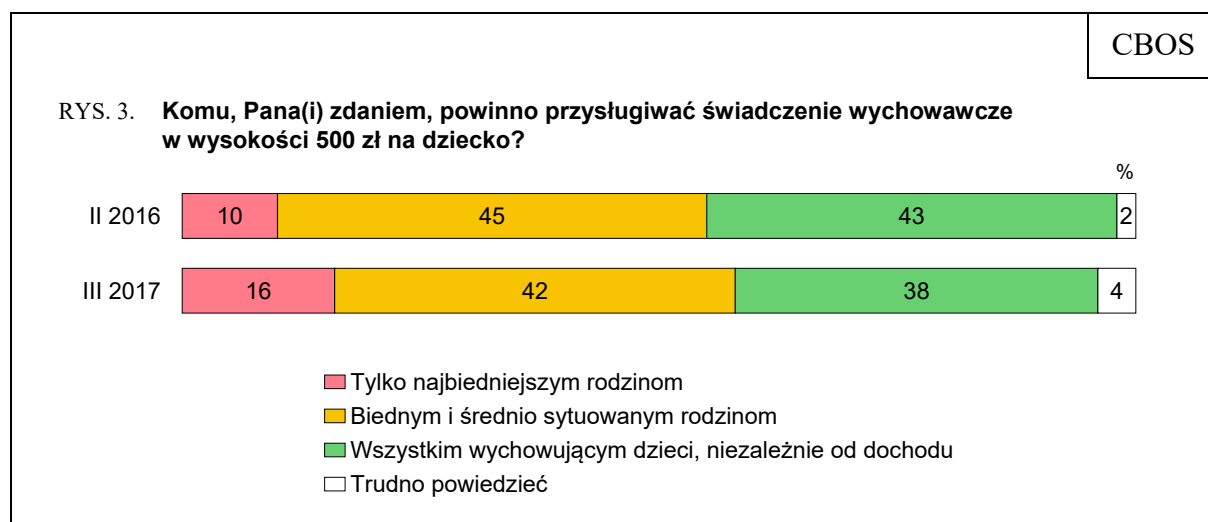
Tabela 4

Posiadanie pod opieką dzieci do 18 roku życia i korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”	Czy popiera Pan(i) czy też jest Pan(i) przeciwny(a) programowi „Rodzina 500 plus”, w ramach którego rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w wysokości 500 złotych na drugie i każde następne dziecko do 18 roku życia lub na każde dziecko w przypadku rodzin o niskich dochodach?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Raczej jestem przeciwny(a)	Zdecydowanie jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	35	41	12	9	3
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	29	37	18	13	3
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	41	45	10	3	1
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	71	26	0	3	0

POWSZECHNOŚĆ ŚWIADCZENIA

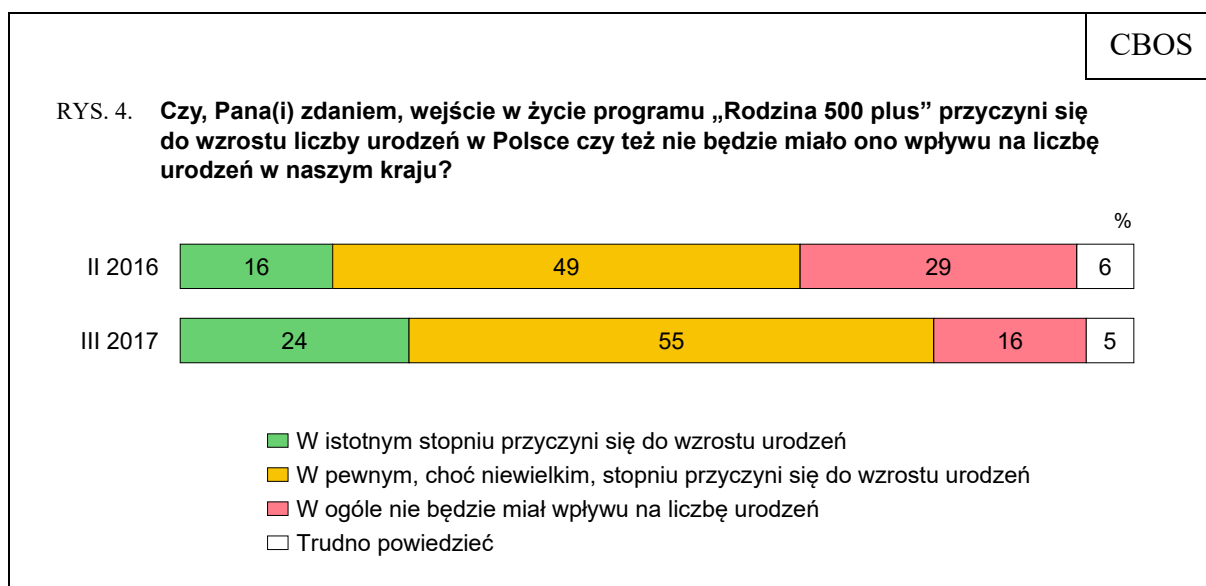
Jednym z rozwiązań dotyczących zasad wypłacania świadczeń wychowawczych budzących kontrowersje przed wprowadzeniem programu, a także obecnie, jest brak limitu dochodów uprawniających do ich pobierania (od drugiego dziecka). Powszechny charakter świadczenia jest obecnie akceptowany nieco rzadziej niż rok temu, przybyło natomiast osób stojących na stanowisku, że powinno ono być wypłacane jedynie rodzinom najbiedniejszym.

Niezależnie od tych zmian nadal największa grupa badanych (42%) uważa, że świadczenie wychowawcze powinno przysługiwać słabo i średnio sytuowanym rodzinom, a tylko niewiele mniej osób (38%) jest zdania, że powinno być ono wypłacane wszystkim wychowującym dzieci – niezależnie od dochodu.

PRONATALISTYCZNY EFEKT PROGRAMU

Przewidywania Polaków dotyczące pronatalistycznego efektu programu „Rodzina 500 plus” formułowane przed jego wejściem w życie były umiarkowanie optymistyczne. Spodziewano się najczęściej, że rządowy program przyczyni się do wzrostu urodzeń, ale tylko w niewielkim stopniu. Obecnie, po niemal roku funkcjonowania programu, nadzieje związane z jego wprowadzeniem zwiększyły się. Zmniejszył się odsetek osób przewidujących, że program w ogóle nie przyniesie oczekiwanych skutków i nie wpłynie na wzrost dzietności (z 29% do 16%), jednocześnie przybyło badanych spodziewających się, że program w istotnym stopniu przyczyni się wzrostu urodzeń (z 16% do 24%). Nadal największa część ankietowanych (55%) wypowiada się na ten temat z ostrożnym optymizmem.

Z analiz wynika, że przewidywania dotyczące pronatalistycznego efektu programu „Rodzina 500 plus” różnicuje przede wszystkim wiek. Znaczącego wzrostu liczby urodzeń za sprawą rządowego programu częściej niż przeciętnie spodziewają się młodszy respondenci, do 38 roku życia, przy czym częściej są to kobiety niż mężczyźni.

Tabela 5

Wiek i płeć	Czy, Pana(i) zdaniem, program „Rodzina 500 plus” przyczyni się do wzrostu liczby urodzeń w Polsce czy też nie będzie miał wpływu na liczbę urodzeń w naszym kraju?			
	W istotnym stopniu przyczyni się do wzrostu urodzeń	W pewnym, choć niewielkim, stopniu przyczyni się do wzrostu urodzeń	W ogóle nie będzie miał wpływu na liczbę urodzeń	Trudno powiedzieć
	w procentach			
38 lat i mniej, w tym:	31	55	12	2
– kobiety	35	57	7	1
– mężczyźni	28	53	18	1
więcej niż 39	21	55	18	6

Częściej niż przeciętnie w skuteczność programu „Rodzina 500 plus” skłonne są także wierzyć osoby najgorzej sytuowane – o miesięcznych dochodach *per capita* poniżej 650 zł – i najslabiej wykształcone.

POSTRZEGANIE SKUTKÓW PROGRAMU

Program „Rodzina 500 plus” i jego przewidywane skutki wywołały wiele dyskusji. Wskazywano na pozytywne i na możliwe negatywne konsekwencje jego wprowadzenia. Bez wątpienia i zgodnie z założeniami program przyczynia się do poprawy poziomu i jakości życia rodzin nim objętych. Pokazują to badania CBOS dotyczące sposobu korzystania z otrzymywanych pieniędzy przez beneficjentów programu „Rodzina 500 plus”² oraz inne sondaże CBOS, które wskazują na wzrost wyjazdów wakacyjnych dzieci w wieku szkolnym w 2016 roku³, a także na częstszy udział dzieci i młodzieży w dodatkowych płatnych zajęciach pozalekcyjnych⁴. W ocenie ekonomistów i zgodnie z rządowymi założeniami zwiększenie dochodów rodzin sprzyja wzrostowi konsumpcji i zwiększeniu dynamiki PKB. Jednocześnie jednak pojawiły się głosy, że – przy braku kontroli, na co przeznaczane są pieniądze z programu – rodziny mogą wydawać je niezgodnie z przeznaczeniem, np. na zakup alkoholu. Istotne obawy co do możliwych skutków programu dotyczyły i dotyczą jego wpływu na rynek pracy i ewentualnej dezaktywizacji zawodowej kobiet. Warto wspomnieć, że rodzice ankietowani przez CBOS kilka miesięcy po wprowadzeniu programu nie deklarowali rezygnacji lub chęci rezygnacji z pracy w związku z otrzymywanym świadczeniem wychowawczym, przeciwnie – mówili raczej o chęci podjęcia pracy⁵.

Innym sygnalizowanym przez ekonomistów ubocznym efektem programu może być wzrost szarej strefy. Wprowadzenie limitu dochodów uprawniających do otrzymywania świadczenia na pierwsze dziecko stanowi zachętę do ukrywania części zarobków (przekraczających ustawowy próg)⁶. Ponadto chęć spełnienia kryteriów umożliwiających otrzymanie świadczenia na pierwsze dziecko może nie sprzyjać formalizacji związków i zawieraniu małżeństw.

² Por. M. Feliksiak, A. Głowacki, „Korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”, w: M. Grabowska, M. Omyła-Rudzka, B. Roguska (red.), *Rodzina PLUS. Sytuacja polskich rodzin i oceny polityki prorodzinnej*, „Opinie i Diagnozy” nr 37, Warszawa 2017.

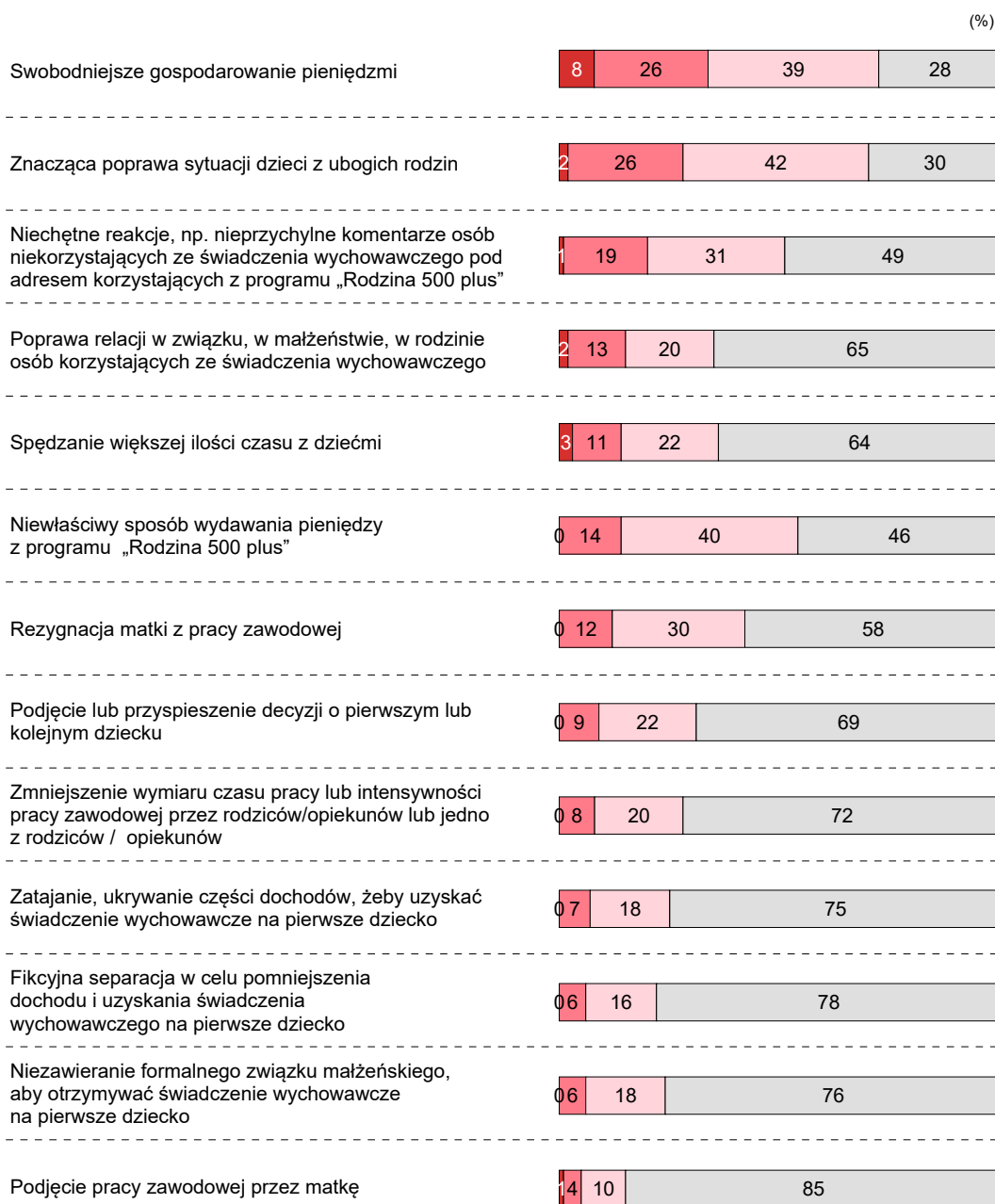
³ Por. komunikat CBOS „Wyjazdy wypoczynkowe i wakacyjna praca zarobkowa uczniów”, wrzesień 2016 (oprac. M. Omyła-Rudzka).

⁴ Por. komunikat CBOS „Wydatki rodziców na edukację dzieci w roku szkolnym 2016/2017”, grudzień 2016 (oprac. B. Badora).

⁵ Por. M. Feliksiak, A. Głowacki, „Korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”, w: M. Grabowska, M. Omyła-Rudzka, B. Roguska (red.), *Rodzina PLUS. Sytuacja polskich rodzin i oceny polityki prorodzinnej*, „Opinie i Diagnozy” nr 37, Warszawa 2017.

⁶ Por. np. analizę FOR Program „Rodzina 500+” – niewielkie korzyści, wysokie koszty; dostępną na stronie: <https://for.org.pl/pl/a/3708,Analiza-FOR-162015-Program-Rodzina-500-niewielkie-korzysci-wysokie-koszty>

RYS. 5. **Czy zetknął(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze?**

- Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny
- Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście
- Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np. od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście
- Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach

Mimo dużego społecznego poparcia dla programu „Rodzina 500 plus”, widocznego w badaniach, program wzbudził wiele negatywnych emocji ze strony tych, którzy nie są beneficjentami programu, w tym także – a może nawet przede wszystkim – rodziców, którym nie przysługuje świadczenie i którzy często są przekonani, że zasady przyznawania świadczeń nie są sprawiedliwe⁷.

W naszym badaniu zapytaliśmy respondentów, z jakimi skutkami wprowadzenia programu zetknęli się w swoim środowisku – doświadczyli ich sami lub doświadczyły ich osoby, które znają osobiście. Zależało nam na tym, aby, na ile to możliwe, odróżnić kontakt np. z medialnymi doniesieniami na temat programu i jego rezultatów od sytuacji, z którymi respondent zetknął się osobiście. Mimo to deklaracje ankietowanych nie pokazują precyzyjnie skali badanych zjawisk (część osób zna osobiście wielu beneficjentów programu, inni natomiast mogą ich nie znać wcale; część wymienionych sytuacji może dotyczyć wielu znanych respondentowi osób i rodzin, inne – tylko jednej), ale postrzegane nasilenie każdego z nich.

Generalnie ankietowani w swoim otoczeniu częściej dostrzegają pozytywne niż negatywne skutki programu „Rodzina 500 plus”. Badani najczęściej zauważają pozytywny wpływ programu „Rodzina 500 plus” na budżety gospodarstw domowych z dziećmi – możliwość swobodniejszego gospodarowania pieniędzmi przez rodziny otrzymujące świadczenie wychowawcze (ogółem 34% badanych deklaruje, że znają osobiście osoby, których to dotyczy, lub sami są w takiej sytuacji) oraz znaczącą poprawę sytuacji dzieci z ubogich rodzin (ogółem 28%). Wśród względnie często obserwowanych skutków programu można wymienić poprawę relacji małżeńskich i rodzinnych (15%) oraz spędzanie większej ilości czasu z dziećmi (14% wskazań). Blisko co dziesiąty badany (9%) deklaruje, że wprowadzenie świadczenia wychowawczego wpłynęło na podjęcie lub przyspieszenie decyzji o pierwszym lub kolejnym dziecku przez znane mu osobiście osoby.

Wśród negatywnych zjawisk towarzyszących programowi najczęściej zauważane są niechętnie reakcje, z jakimi spotykają się beneficjenci programu „Rodzina 500 plus” – takie przypadki zna co piąty ankietowany.

Sporo osób (14%) deklaruje, że zna przypadki niewłaściwego wydawania pieniędzy z programu „Rodzina 500 plus”, przy czym ocena tego, co jest właściwym, a co niewłaściwym sposobem wydawania otrzymywanych pieniędzy, jest – oczywiście – subiektywna.

⁷ Por. B. Roguska „Opinie o programie „Rodzina 500 plus”, w: M. Grabowska, M. Omyła-Rudzka, B. Roguska (red), *Rodzina PLUS. Sytuacja polskich rodzin i oceny polityki prorodzinnej*, „Opinie i Diagnostyka” nr 37, Warszawa 2017.

Z deklaracji badanych wynika, że wprowadzenie programu „Rodzina 500 plus” raczej zniechęca, niż zachęca do podejmowania pracy zawodowej przez kobiety, choć kierunek oddziaływania programu może być – jak się okazuje – różny. Ogółem 12% respondentów zetknęło się z przypadkami rezygnacji matki z pracy zawodowej, o ponad połowę mniej osób (5%) spotkało się z sytuacją, że dzięki pieniądзом z programu matka mogła podjąć pracę. Ponadto część osób (8%) deklaruje, że zna przypadki zmniejszenia wymiaru czasu pracy lub intensywności pracy zawodowej przez jedno lub oboje rodziców. Ogółem o mniejszym zaangażowaniu rodziców w pracę zawodową (zmniejszeniu intensywności pracy lub rezygnacji z pracy) mówi 14% badanych.

Łącznie 11% badanych wskazuje na przypadki pobierania świadczenia wychowawczego przez osoby nieuprawnione: 7% zna osoby, które ukrywają część dochodów, żeby uzyskać świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko, 6% zetknęło się z fikcyjnymi separacjami w celu pomniejszenia dochodu, 6% spotkało się z przypadkami niezawierania formalnego związku małżeńskiego, w celu uzyskania świadczenia na pierwsze dziecko.

Pozytywne skutki programu częściej niż przeciętnie dostrzegają w swoim otoczeniu, wśród znajomych sobie osób (lub w swoim gospodarstwie domowym) rodzice mający pod opieką co najmniej dwoje dzieci do 18 roku życia i generalnie beneficjenci programu „Rodzina 500 plus”, w tym szczególnie ci, którzy otrzymują świadczenia wychowawcze na co najmniej dwoje dzieci. Badani otrzymujący świadczenie wychowawcze na dzieci częściej zauważają przede wszystkim możliwość bardziej swobodnego gospodarowania pieniędzmi, znaczącą poprawę sytuacji dzieci z ubogich rodzin, poprawę relacji małżeńskich i rodzinnych oraz spędzanie większej ilości czasu z dziećmi. Częściej także deklarują, że wprowadzenie programu „Rodzina 500 plus” przyczyniło się do podjęcia lub przyspieszenia decyzji o pierwszym lub kolejnym dziecku przez znane im osobiście osoby. Beneficjenci programu nieco częściej niż niepobierający świadczenia zetknęli się również z przypadkami podjęcia pracy zawodowej przez matkę w związku z otrzymywanym świadczeniem.

Jednocześnie rodzice mający co najmniej dwójkę dzieci do 18 roku życia oraz otrzymujący świadczenia na co najmniej dwoje dzieci częściej niż przeciętnie deklarują, że oni sami lub ich znajomi zetknęli się z niechętnymi reakcjami, np. nieprzychylnymi komentarzami niekorzystających z programu.

Tabela 6

Posiadanie pod opieką dzieci do 18 roku życia i korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”	Odsetek deklarujących, że zetknęli się z poszczególnymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze.	
	Dotyczą one ich osobiście i ich rodzin	Zetknęli się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znają osobiście
Swobodniejsze gospodarowanie pieniędzmi		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	26
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	27
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	37	23
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	59	26
Znacząca poprawa sytuacji dzieci z ubogich rodzin		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	23
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	22
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	7	33
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	24	43
Niechętnie reakcje, np. nieprzychylnie komentarze osób niekorzystających ze świadczenia wychowawczego pod adresem korzystających z programu „Rodzina 500 plus”		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	17
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	24
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	3	26
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	16	14
Poprawa relacji w związku, w małżeństwie, w rodzinie osób korzystających ze świadczenia wychowawczego		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	12
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	7
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	8	17
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	17	20
Spędzanie większej ilości czasu z dziećmi		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	11
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	10
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	12	13
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	21	14
Niewłaściwy sposób wydawania pieniędzy z programu „Rodzina 500 plus”		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	13
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	18
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	0	19
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	0	10
Rezygnacja matki z pracy zawodowej		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	11
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	14
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	1	12
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	1	13

Tabela 6 cd.

Posiadanie pod opieką dzieci do 18 roku życia i korzystanie z programu „Rodzina 500 plus”	Odsetek deklarujących, że zetknęli się z poszczególnymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze.	
	Dotyczą one ich osobiście i ich rodzin	Zetknęli się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znają osobiście
Podjęcie lub przyspieszenie decyzji o pierwszym lub kolejnym dziecku		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	7
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	7
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	0	14
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	1	20
Zmniejszenie wymiaru czasu pracy lub intensywności pracy zawodowej przez rodziców / opiekunów lub jedno z rodziców / opiekunów		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	7
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	8
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	1	10
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	1	9
Zatajanie, ukrywanie części dochodów, żeby uzyskać świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	6
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	6
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	0	12
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	0	6
Fikcyjna separacja w celu pomniejszenia dochodu i uzyskania świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	5
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	11
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	0	7
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	0	1
Niezawieranie formalnego związku małżeńskiego, aby otrzymywać świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	6
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	10
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	0	7
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	0	4
Podjęcie pracy zawodowej przez matkę		
Brak dzieci do 18 roku życia pozostających pod opieką respondenta	-	4
Nieotrzymujący świadczenia wychowawczego na dziecko	-	2
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na 1 dziecko	2	5
Otrzymujący świadczenie wychowawcze na co najmniej 2 dzieci	4	6

Pozytywne efekty programu „Rodzina 500 plus” częściej niż przeciętnie dostrzegają w swoim otoczeniu osoby najslabiej sytuowane: o miesięcznych dochodach *per capita* poniżej 650 zł. Nie tylko znacząco częściej niż przeciętnie wskazują one na poprawę sytuacji materialnej rodzin – beneficjentów programu (swobodniejsze gospodarowanie pieniędzmi, zmniejszenie ubóstwa wśród dzieci), ale także na poprawę relacji w rodzinie, spędzanie przez rodziców większej ilości czasu z dziećmi. Stosunkowo częściej niż przeciętnie deklarują także, iż zetknęli się z przypadkami podjęcia pracy zawodowej przez matkę w związku z otrzymywaniem świadczenia wychowawczego. Z ich deklaracji wynika, że z takimi sytuacjami spotykali się niewiele rzadziej (ogółem 14%), niż z przypadkami rezygnacji z pracy zawodowej przez matkę (16%).

Pozytywne skutki programu dla jakości życia rodzin (warunków materialnych oraz relacji rodzinnych) częściej niż przeciętnie obserwują także gospodynie domowe i osoby zajmujące się domem. Osoby te częściej niż przeciętnie zauważają również podejmowanie przez osoby ze swojego otoczenia decyzji prokreacyjnych.

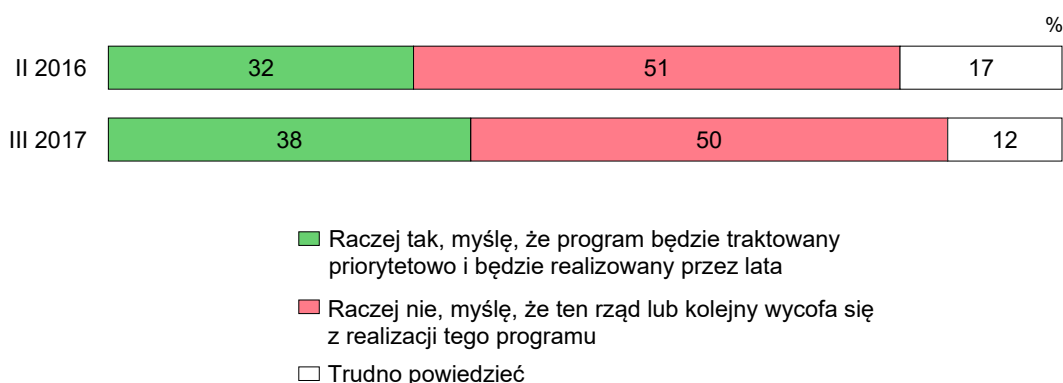
O poprawie jakości życia rodzin, a szczególnie relacji w rodzinie, oraz o podejmowaniu decyzji prokreacyjnych częściej niż przeciętnie mówią rolnicy. Jednocześnie rolnicy nieco częściej niż przeciętnie obserwują przypadki rezygnacji kobiet z pracy zawodowej oraz niewłaściwy sposób wydawania pieniędzy z programu „Rodzina 500 plus”.

Postrzeżenie skutków programu w swoim otoczeniu nie jest – jak się wydaje – wolne od uwarunkowań wynikających z orientacji politycznej. Nieco gorzej efekty programu skłonne są postrzegać osoby identyfikujące się z lewicą niż badani o przekonaniach prawicowych.

PERSPEKTYWICZNOŚĆ PROGRAMU

Wprowadzeniu w życie programu „Rodzina 500 plus” towarzyszyły wątpliwości, czy ma on szansę stać się elementem długofalowej polityki państwa wobec rodzin. W lutym 2016 roku tylko niespełna co trzeci badany przewidywał, że program będzie traktowany priorytetowo i realizowany przez lata. Po prawie roku od momentu wdrożenia programu „Rodzina 500 plus” przybyło (wzrost do 38%) osób przekonanych, że będzie on kontynuowany w przyszłości. Nadal jednak częstsze (50%) jest przeświadczenie, że ten lub kolejny rząd wycofa się z jego realizacji.

RYS. 6. **Jak Pan(i) sądzi, czy w kolejnych latach będą pieniądze na realizację programu „Rodzina 500 plus”?**

Opinie w tej kwestii różnicują przede wszystkim deklarowane poglądy polityczne. W kontynuowanie programu „Rodzina 500 plus” przez kolejne rządy wierzą przede wszystkim badani deklarujący prawicowe poglądy polityczne (61%). Wśród osób identyfikujących się z lewicą dominuje sceptycyzm (67%). Wątpliwości co do możliwości sfinansowania programu w kolejnych latach wyrażają również badani określający swoje poglądy polityczne jako centrowe (59%) oraz indyferentni politycznie (58%).

Częściej niż przeciętnie w priorytetowe traktowanie programu „Rodzina 500 plus” i jego kontynuację w kolejnych latach wierzą osoby najbardziej religijne – praktykujące kilka razy w tygodniu (47%), respondenci najślabiej sytuowani – o miesięcznych dochodach *per capita* do 650 zł (48%), a także rodzice, którzy otrzymują świadczenie wychowawcze na co najmniej dwoje dzieci (50%). Do najbardziej sceptycznych należą ludzie młodzi – do 24 roku życia (61% z nich sądzi, że w kolejnych latach zabraknie pieniędzy na realizację programu), a także rodzice, którzy nie otrzymują świadczenia wychowawczego na dziecko (61%).

Program „Rodzina 500 plus” skutecznie zmienił postrzeganie polityki państwa wobec rodziny. W latach ubiegłych działania państwa wobec rodziny oceniane były jako co najwyżej dostateczne, obecnie przeważają oceny dobre. Po blisko roku od wejścia w życie programu

popiera go zdecydowana większość polskiego społeczeństwa, najbardziej – beneficjenci programu otrzymujący świadczenie na dwoje lub więcej dzieci, znacząco mniej – rodzice nieotrzymujący świadczenia wychowawczego.

Polacy częściej dostrzegają pozytywne niż negatywne skutki realizacji programu „Rodzina 500 plus”. Najbardziej widoczne są jego efekty socjalne: możliwość swobodniejszego gospodarowania pieniędzmi przez rodziny otrzymujące świadczenie oraz znacząca poprawa sytuacji dzieci z ubogich rodzin.

Blisko co dziesiąty badany zauważa pronatalistyczny efekt programu, deklarując, że przyczynił się on do podjęcia lub przyspieszenia decyzji o pierwszym lub kolejnym dziecku przez osoby znane mu osobiście. Choć Polacy nie liczą na to, że program „Rodzina 500 plus” przyniesie spektakularny efekt, to jednak częściej niż rok temu wierzą, że przyczyni się on do wzrostu urodzeń w Polsce. W ciągu ostatniego roku przybyło także osób przekonanych, że program będzie traktowany priorytetowo i stanie się trwałym elementem systemu wspierania rodzin w Polsce.

Opracowała
Beata ROGUSKA

Tabela 1

		Ludzie różnie oceniają obecną politykę państwa wobec rodziny. Stosując skalę ocen od „bardzo dobrze” do „niedostatecznie”, proszę powiedzieć, jak ocenia Pan(i) obecną politykę państwa wobec rodziny?					Liczba osób
		Bardzo dobrze	Dobrze	Dostatecznie	Niedostatecznie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		10	42	34	10	4	1018
Płeć	Mężczyźni	10	45	34	8	3	480
	Kobiety	10	39	35	11	4	538
Wiek	18–24 lata	7	33	43	14	4	79
	25–34	9	43	35	10	3	197
	35–44	8	44	32	14	2	189
	45–54	11	42	36	8	2	153
	55–64	11	44	31	9	5	185
	65 lat i więcej	13	40	35	7	6	215
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	47	29	8	4	406
	Miasto do 19 999	8	41	37	11	3	134
	20 000 – 99 999	11	41	35	10	3	206
	100 000 – 499 999	7	40	41	8	5	155
	500 000 i więcej mieszk.	9	30	42	16	4	117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	15	42	26	8	8	204
	Zasadnicze zawodowe	9	46	36	7	3	249
	Średnie	9	45	31	13	2	310
	Wyższe	9	34	44	10	3	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	33	44	10	4	106
	Średni personel, technicy	4	34	37	21	5	37
	Pracownicy adm.-biurowi	12	43	33	10	2	52
	Pracownicy usług	8	48	31	11	1	67
	Robotnicy wykwalifikowani	3	52	32	13		124
	Robotnicy niewykwalifik.	11	44	28	15	3	43
	Rolnicy	7	54	29	8	3	55
	Pracujący na własny rach.	7	46	31	11	4	51
	Bezrobotni	18	30	43	6	3	40
	Emeryci	11	43	36	4	6	250
	Renciści	14	44	30	7	4	70
	Uczniowie i studenci	11	30	39	15	5	41
	Gospodynie domowe i inni	22	32	30	14	2	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	37	35	14	4	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	48	41	6	3	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	7	45	33	13	2	270
	prywatnym gosp. rolnym	8	52	29	7	3	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	16	41	34	6	4	94
	Od 650 zł do 999 zł	11	44	36	5	4	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	9	42	34	10	5	187
	Od 1400 zł do 1999 zł	6	50	30	11	2	157
	2000 zł i więcej	10	38	43	7	1	172
Ocena własnych war. mater.	Złe	11	39	26	14	10	69
	Średnie	8	44	36	7	5	408
	Dobre	12	40	34	11	2	541
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	63	16	5	3	45
	Raz w tygodniu	13	45	30	8	4	445
	1–2 razy w miesiącu	7	43	39	7	4	163
	Kilka razy w roku	8	35	41	12	4	249
	W ogóle nie uczestniczy	6	34	38	20	1	106
Poglądy polityczne	Lewica	5	30	44	19	2	175
	Centrum	5	42	40	11	2	267
	Prawica	23	48	25	2	2	302
	Trudno powiedzieć	5	43	33	11	8	264

Tabela 2

		Czy popiera Pan(i) czy też jest Pan(i) przeciwny(a) programowi „Rodzina 500 plus”, w ramach którego rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w wysokości 500 złotych na drugie i każde następne dziecko do 18 roku życia lub na każde dziecko w przypadku rodzin o niskich dochodach?			Liczba osób
		Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		77	20	3	1018
Płeć	Mężczyźni	76	21	3	479
	Kobiety	78	20	2	539
Wiek	18–24 lata	66	24	10	79
	25–34	72	25	3	197
	35–44	79	19	2	189
	45–54	74	26	0	154
	55–64	79	19	2	185
	65 lat i więcej	84	13	3	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	83	14	2	406
	Miasto do 19 999	79	19	2	135
	20 000 – 99 999	76	21	4	206
	100 000 – 499 999	73	23	3	155
Wykształcenie	500 000 i więcej mieszk.	61	38	1	116
	Podstawowe / gimnazjalne	84	11	5	204
	Zasadnicze zawodowe	84	15	2	249
	Średnie	75	23	2	311
Grupa społeczna i zawodowa	Wyższe	68	30	3	254
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	61	35	4	105
	Średni personel, technicy	65	35		37
	Pracownicy adm.-biurowi	66	32	2	52
	Pracownicy usług	75	25		67
	Robotnicy wykwalifikowani	78	16	6	124
	Robotnicy niewykwalifik.	74	23	3	43
	Rolnicy	80	20		55
	Pracujący na własny rach.	72	26	3	51
	Bezrobotni	79	19	1	40
	Emeryci	85	13	2	250
	Renciści	86	12	1	70
	Uczniowie i studenci	65	24	12	41
	Gospodynie domowe i inni	87	13		83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	63	31	6	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	30	3	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	76	23	2	271
	prywatnym gosp. rolnym	78	22		54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	90	10		94
	Od 650 zł do 999 zł	84	15	1	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	80	17	3	187
	Od 1400 zł do 1999 zł	75	23	1	157
	2000 zł i więcej	65	31	3	171
Ocena własnych war. mater.	Złe	79	17	3	70
	Średnie	79	18	3	408
	Dobre	75	22	2	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	89	11		46
	Raz w tygodniu	83	15	2	445
	1–2 razy w miesiącu	76	21	4	163
	Kilka razy w roku	75	22	3	249
	W ogóle nie uczestniczy	58	39	4	105
Poglądy polityczne	Lewica	63	35	2	175
	Centrum	74	25	1	266
	Prawica	88	10	2	303
	Trudno powiedzieć	78	17	5	264

Tabela 3

		Komu, Pan(i) zdaniem, powinno przysługiwać świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na dziecko?				Liczba osób
		Tylko najbiedniejszym rodzinom	Biednym i średnio sytuowanym rodzinom	Wszystkim wychowującym dzieci, niezależnie od dochodu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		16	42	38	3	1018
Płeć	Mężczyźni	19	43	36	3	479
	Kobiety	14	42	41	4	539
Wiek	18–24 lata	12	53	33	2	79
	25–34	14	37	45	3	197
	35–44	11	46	41	3	189
	45–54	17	38	44	1	154
	55–64	18	44	36	2	185
	65 lat i więcej	23	42	29	6	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	39	44	3	406
	Miasto do 19 999	16	38	43	3	135
	20 000 – 99 999	16	48	32	4	206
	100 000 – 499 999	16	44	37	3	155
	500 000 i więcej mieszk.	24	47	26	4	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	34	41	6	204
	Zasadnicze zawodowe	18	43	37	2	249
	Średnie	14	46	39	2	311
	Wyższe	15	44	36	5	254
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	44	34	7	105
	Średni personel, technicy	13	41	44	2	37
	Pracownicy adm.-biurowi	8	49	36	8	52
	Pracownicy usług	20	33	45	2	67
	Robotnicy wykwalifikowani	17	40	40	3	124
	Robotnicy niewykwalifik.	18	32	50		43
	Rolnicy	21	36	43		55
	Pracujący na własny rach.	16	46	38		51
	Bezrobotni	11	41	48		40
	Emeryci	21	44	29	5	250
	Renciści	19	45	35	1	70
	Uczniowie i studenci	15	43	42		41
Gospodynie domowe i inni	4	47	49	1	83	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	16	39	41	4	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	35	43	3	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	15	44	38	4	271
	prywatnym gosp. rolnym	23	36	41		54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	44	44		94
	Od 650 zł do 999 zł	14	45	40	1	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	17	37	40	6	187
	Od 1400 zł do 1999 zł	16	47	35	2	157
	2000 zł i więcej	24	41	32	3	171
Ocena własnych war. mater.	Złe	24	41	33	1	70
	Średnie	17	44	35	4	408
	Dobre	15	41	41	3	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	18	59	21	1	46
	Raz w tygodniu	15	40	41	4	445
	1–2 razy w miesiącu	11	45	40	3	163
	Kilka razy w roku	17	44	36	3	249
	W ogóle nie uczestniczy	26	37	35	2	105
Poglądy polityczne	Lewica	18	45	33	4	175
	Centrum	17	42	38	2	266
	Prawica	15	50	33	2	303
	Trudno powiedzieć	15	32	48	5	264

Tabela 4

		Czy, Pana(i) zdaniem, program „Rodzina 500 plus” przyczyni się do wzrostu liczby urodzeń w Polsce czy też nie będzie miał wpływu na liczbę urodzeń w naszym kraju?				Liczba osób
		W istotnym stopniu przyczyni się do wzrostu urodzeń	W pewnym, choć niewielkim, stopniu przyczyni się do wzrostu urodzeń	W ogóle nie będzie miał wpływu na liczbę urodzeń	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		24	55	16	5	1018
Płeć	Meżczyźni	23	55	18	4	479
	Kobiety	26	55	15	4	539
Wiek	18–24 lata	33	61	6		79
	25–34	32	51	15	2	197
	35–44	23	65	9	2	189
	45–54	21	58	15	5	154
	55–64	23	51	22	4	185
	65 lat i więcej	19	49	24	8	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	51	15	5	405
	Miasto do 19 999	28	51	17	4	135
	20 000 – 99 999	20	60	16	5	206
	100 000 – 499 999	20	61	17	2	155
	500 000 i więcej mieszk.	17	59	22	2	117
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	30	48	12	10	204
	Zasadnicze zawodowe	22	54	20	4	248
	Średnie	25	56	18	2	311
	Wyższe	22	60	14	3	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	22	66	8	4	106
	Średni personel, technicy	23	65	12		37
	Pracownicy adm.-biurowi	31	52	13	4	52
	Pracownicy usług	30	45	24		67
	Robotnicy wykwalifikowani	27	52	18	4	124
	Robotnicy niewykwalifik.	30	58	6	6	43
	Rolnicy	32	45	22	1	55
	Pracujący na własny rach.	22	57	21		51
	Bezrobotni	24	59	14	4	40
	Emeryci	18	53	22	7	249
	Renciści	27	44	19	10	70
	Uczniowie i studenci	32	60	7		41
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	23	67	9	2	83
	inst. państw., publicznej	24	57	17	2	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19	59	17	6	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	56	14	2	271
Dochody na jedną osobę	prywatnym gosp. rolnym	33	45	20	1	54
	Do 649 zł	36	46	17		94
	Od 650 zł do 999 zł	25	54	15	5	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	27	51	16	6	186
	Od 1400 zł do 1999 zł	19	57	24	1	157
Ocena własnych war. mater.	2000 zł i więcej	19	60	19	2	172
	Złe	29	39	24	8	70
	Średnie	21	56	18	5	406
Udział w prakt. religijnych	Dobre	26	57	14	3	541
	Kilka razy w tygodniu	28	52	17	2	46
	Raz w tygodniu	29	52	13	5	444
	1–2 razy w miesiącu	14	62	21	4	163
	Kilka razy w roku	22	59	17	2	249
Poglądy polityczne	W ogóle nie uczestniczy	25	47	22	6	106
	Lewica	20	54	26	0	175
	Centrum	23	55	20	3	267
	Prawica	30	54	11	5	303
	Trudno powiedzieć	22	57	13	7	264

Tabela 5

		Czy zetknął(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze?				Liczba osób
		Swobodniejsze gospodarowanie pieniędzmi				
		Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny	Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
		%	%	%	%	
Ogółem		8	26	39	28	1019
Płeć	Mężczyźni	7	21	38	35	480
	Kobiety	9	30	40	22	539
Wiek	18–24 lata	5	30	35	29	79
	25–34	13	35	34	19	197
	35–44	22	24	34	20	190
	45–54	4	26	48	22	154
	55–64	1	25	43	31	185
	65 lat i więcej		17	38	45	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	30	34	24	406
	Miasto do 19 999	6	29	38	26	135
	20 000 – 99 999	6	26	41	28	205
	100 000 – 499 999	3	23	39	35	155
	500 000 i więcej mieszk.	5	9	52	35	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	7	23	32	38	203
	Zasadnicze zawodowe	6	30	36	27	249
	Średnie	8	24	40	28	312
	Wyższe	11	25	44	20	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	26	46	19	105
	Średni personel, technicy	7	34	30	28	37
	Pracownicy adm.-biurowi	8	31	48	13	53
	Pracownicy usług	10	28	50	12	67
	Robotnicy wykwalifikowani	13	33	28	26	124
	Robotnicy niewykwalifik.	9	24	24	43	43
	Rolnicy	9	35	32	24	55
	Pracujący na własny rach.	5	21	50	24	51
	Bezrobotni	8	26	36	30	40
	Emeryci		20	38	42	249
	Renciści	5	21	44	30	70
	Uczniowie i studenci	2	27	37	34	41
	Gospodynie domowe i inni	27	21	38	15	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	12	34	37	16	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	26	49	23	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	10	28	36	26	272
	prywatnym gosp. rolnym	10	37	30	23	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	21	37	24	18	94
	Od 650 zł do 999 zł	14	20	38	29	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	8	24	41	27	186
	Od 1400 zł do 1999 zł	6	30	36	28	156
	2000 zł i więcej	2	22	47	29	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	1	25	32	42	70
	Średnie	9	24	37	30	408
	Dobre	8	27	41	25	541
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	15	22	37	26	47
	Raz w tygodniu	7	27	40	26	444
	1–2 razy w miesiącu	8	24	37	31	162
	Kilka razy w roku	9	26	41	24	249
	W ogóle nie uczestniczy	5	21	33	41	106
Poglądy polityczne	Lewica	5	27	41	27	175
	Centrum	10	25	41	24	267
	Prawica	6	31	40	23	303
	Trudno powiedzieć	9	20	34	37	264

Tabela 6

		Czy zetknął(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze?				Liczba osób
		Znacząca poprawa sytuacji dzieci z ubogich rodzin				
		Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny	Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
		%	%	%	%	
Ogółem		2	26	42	30	1018
Płeć	Mężczyźni	2	22	44	32	479
	Kobiety	3	28	41	28	539
Wiek	18–24 lata	3	28	40	29	79
	25–34	3	38	38	22	197
	35–44	7	25	38	30	190
	45–54	1	27	46	26	154
	55–64	1	19	53	27	184
	65 lat i więcej		18	40	42	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	32	41	23	406
	Miasto do 19 999	2	28	42	28	135
	20 000 – 99 999	2	24	42	32	205
	100 000 – 499 999		17	42	41	154
	500 000 i więcej mieszk.	1	12	49	37	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	5	24	37	34	203
	Zasadnicze zawodowe	2	31	39	27	249
	Średnie	2	23	45	29	312
	Wyższe	1	23	47	29	254
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	22	45	32	105
	Średni personel, technicy		29	35	37	37
	Pracownicy adm.-biurowi	3	24	50	23	53
	Pracownicy usług	1	38	42	19	67
	Robotnicy wykwalifikowani	4	31	41	25	124
	Robotnicy niewykwalifik.	2	21	41	37	43
	Rolnicy	3	45	38	14	55
	Pracujący na własny rach.		19	57	23	51
	Bezrobotni	2	24	39	35	40
	Emeryci		17	43	40	248
	Renciści	5	24	39	32	70
	Uczniowie i studenci		25	34	42	41
	Gospodynie domowe i inni	11	31	42	15	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	27	46	26	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		25	50	25	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	3	28	42	28	272
	prywatnym gosp. rolnym	3	44	38	16	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	13	37	37	13	94
	Od 650 zł do 999 zł	1	28	46	25	121
	Od 1000 zł do 1399 zł		28	39	33	186
	Od 1400 zł do 1999 zł		25	52	24	156
	2000 zł i więcej	3	17	41	39	172
Ocena własnych war. mater.	Złe	1	24	31	44	70
	Średnie	2	27	40	30	408
	Dobre	3	24	46	28	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		29	39	32	47
	Raz w tygodniu	2	30	43	25	444
	1–2 razy w miesiącu	4	20	43	33	162
	Kilka razy w roku	3	25	44	28	248
	W ogóle nie uczestniczy	1	15	36	48	106
Poglądy polityczne	Lewica	1	16	47	37	174
	Centrum	4	25	44	26	267
	Prawica	2	35	40	22	303
	Trudno powiedzieć	2	21	41	36	264

Tabela 7

		Czy zetknął(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze? Poprawa relacji w związku, w małżeństwie, w rodzinie osób korzystających ze świadczenia wychowawczego				Liczba osób
		Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny	Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
		%	%	%	%	
Ogółem		2	12	20	65	1015
Płeć	Mężczyźni	3	10	21	66	477
	Kobiety	2	14	19	65	538
Wiek	18–24 lata		11	22	67	79
	25–34	3	14	21	61	195
	35–44	5	13	14	67	189
	45–54	2	13	25	60	154
	55–64	1	14	25	61	184
	65 lat i więcej		9	17	74	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	3	17	22	57	402
	Miasto do 19 999	3	12	17	67	134
	20 000 – 99 999	1	10	20	69	205
	100 000 – 499 999	1	8	22	69	155
	500 000 i więcej mieszk.	1	6	14	79	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	9	23	63	203
	Zasadnicze zawodowe	2	19	22	56	249
	Średnie	1	11	19	69	309
	Wyższe	2	10	17	71	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	9	13	76	106
	Średni personel, technicy	2	6	24	68	37
	Pracownicy adm.-biurowi	3	10	22	64	53
	Pracownicy usług	4	11	22	62	67
	Robotnicy wykwalifikowani	2	17	17	64	122
	Robotnicy niewykwalifik.	9	13	19	59	43
	Rolnicy	6	25	23	45	54
	Pracujący na własny rach.		10	27	63	51
	Bezrobotni		13	20	67	40
	Emeryci		8	23	69	248
	Renciści	4	17	24	56	70
	Uczniowie i studenci		9	14	77	41
	Gospodynie domowe i inni	3	18	16	63	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	3	14	17	66	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	8	23	67	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	2	12	20	66	270
	prywatnym gosp. rolnym	7	25	23	45	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	10	22	21	47	92
	Od 650 zł do 999 zł	3	13	22	61	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	3	11	15	72	185
	Od 1400 zł do 1999 zł		16	20	63	157
	2000 zł i więcej		9	20	71	173
Ocena własnych war. mater.	Złe		11	22	67	69
	Średnie	2	13	22	62	405
	Dobre	2	12	18	67	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		20	16	64	46
	Raz w tygodniu	2	13	22	63	441
	1–2 razy w miesiącu	2	13	20	65	162
	Kilka razy w roku	2	12	19	67	249
	W ogóle nie uczestniczy	1	7	19	72	106
Poglądy polityczne	Lewica	1	13	14	71	175
	Centrum	4	11	20	65	266
	Prawica	1	16	24	60	299
	Trudno powiedzieć	2	10	20	69	264

Tabela 8

		Czy zetkną(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze? Podjęcie lub przyspieszenie decyzji o pierwszym lub kolejnym dziecku				Liczba osób
		Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny	Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
		%	%	%	%	
Ogółem		0	9	22	69	1019
Płeć	Mężczyźni	0	6	16	77	480
	Kobiety		11	27	62	539
Wiek	18–24 lata		9	26	65	79
	25–34	0	14	27	59	197
	35–44		8	26	65	190
	45–54		10	24	66	154
	55–64		7	18	75	185
	65 lat i więcej		5	15	80	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	0	10	22	68	406
	Miasto do 19 999		11	27	62	135
	20 000 – 99 999		8	20	72	205
	100 000 – 499 999		6	23	71	155
	500 000 i więcej mieszk.		6	21	73	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne		6	16	78	203
	Zasadnicze zawodowe		9	18	73	249
	Średnie	0	10	25	65	312
	Wyższe		9	27	63	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.		7	24	69	106
	Średni personel, technicy		14	21	64	37
	Pracownicy adm.-biurowi		10	41	50	53
	Pracownicy usług		10	27	63	67
	Robotnicy wykwalifikowani	1	11	19	69	124
	Robotnicy niewykwalifik.		11	26	64	43
	Rolnicy		16	12	73	55
	Pracujący na własny rach.		4	31	66	51
	Bezrobotni		11	25	64	40
	Emeryci		5	17	79	249
	Renciści		2	18	80	70
	Uczniowie i studenci		8	17	76	41
	Gospodynie domowe i inni		17	31	52	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	10	30	59	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		8	20	72	83
	sekt. pryw. poza rolnict.		10	24	67	272
	prywatnym gosp. rolnym		15	15	70	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł		15	21	64	94
	Od 650 zł do 999 zł		8	21	71	121
	Od 1000 zł do 1399 zł		6	23	72	186
	Od 1400 zł do 1999 zł		13	21	66	157
	2000 zł i więcej		9	19	72	173
Ocena własnych war. mater.	Złe		3	16	80	70
	Średnie		8	20	72	408
	Dobre	0	10	25	65	541
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		11	18	71	47
	Raz w tygodniu	0	10	23	67	445
	1–2 razy w miesiącu		11	23	66	162
	Kilka razy w roku		7	28	65	249
	W ogóle nie uczestniczy		3	9	88	106
Poglądy polityczne	Lewica	1	8	22	70	175
	Centrum		9	21	70	267
	Prawica		11	24	65	303
	Trudno powiedzieć		7	22	71	264

Tabela 9

		Czy zetkną(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze? Niechętne reakcje, np. nieprzychylnie komentarze osób niekorzystających ze świadczenia wychowawczego pod adresem korzystających z programu „Rodzina 500 plus”				Liczba osób
		Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny	Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
		%	%	%	%	
Ogółem		1	19	31	49	1019
Płeć	Mężczyźni	2	17	27	54	480
	Kobiety	1	20	34	45	539
Wiek	18–24 lata		26	32	42	79
	25–34	2	28	32	39	197
	35–44	5	21	36	38	190
	45–54	0	19	36	45	154
	55–64		17	30	53	185
	65 lat i więcej		8	22	70	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	3	18	28	51	406
	Miasto do 19 999	1	22	25	51	135
	20 000 – 99 999		17	31	52	205
	100 000 – 499 999	1	18	38	44	155
	500 000 i więcej mieszk.		19	37	44	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	1	15	21	63	203
	Zasadnicze zawodowe	3	17	29	51	249
	Średnie	1	17	34	48	312
	Wyższe	0	26	36	37	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.		24	42	35	106
	Średni personel, technicy	2	32	42	25	37
	Pracownicy adm.-biurowi		27	32	41	53
	Pracownicy usług	2	23	42	32	67
	Robotnicy wykwalifikowani	4	19	26	51	124
	Robotnicy niewykwalifik.	9	17	20	54	43
	Rolnicy	4	24	22	50	55
	Pracujący na własny rach.		18	48	34	51
	Bezrobotni		18	31	51	40
	Emeryci		11	24	66	249
	Renciści		12	35	53	70
Pracuje w:	Uczniowie i studenci		30	30	40	41
	Gospodynie domowe i inni	2	20	29	49	83
	inst. państw., publicznej		28	42	30	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	1	18	35	46	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	22	32	42	272
	prywatnym gosp. rolnym	4	24	22	50	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	4	20	35	41	94
	Od 650 zł do 999 zł	1	10	25	65	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	4	16	30	49	186
	Od 1400 zł do 1999 zł		19	32	49	157
	2000 zł i więcej		24	37	40	173
Ocena własnych war. mater.	Złe		9	22	69	70
	Średnie	2	14	30	54	408
	Dobre	1	23	33	43	541
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		17	44	39	47
	Raz w tygodniu	2	19	30	49	445
	1–2 razy w miesiącu	1	24	25	50	162
	Kilka razy w roku	2	15	30	52	249
	W ogóle nie uczestniczy		21	33	46	106
Poglądy polityczne	Lewica	2	20	34	44	175
	Centrum	1	18	35	46	267
	Prawica	1	22	27	50	303
	Trudno powiedzieć	2	15	29	54	264

Tabela 10

		Czy zetknął(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze? Rezygnacja matki z pracy zawodowej				Liczba osób
		Tak, dotyczy to mnie osobiście i mojej rodziny	Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
Ogółem		0	11	30	59	1019
Płeć	Mężczyźni	0	9	27	63	480
	Kobiety	0	13	32	54	539
Wiek	18–24 lata	2	10	23	65	79
	25–34	1	15	35	48	197
	35–44		14	26	60	190
	45–54		12	36	51	154
	55–64		10	31	59	185
	65 lat i więcej		7	25	69	214
Miejsce zamieszkania	Wieś		12	25	62	406
	Miasto do 19 999	1	18	31	50	135
	20 000 – 99 999	1	11	33	56	205
	100 000 – 499 999		9	32	59	155
	500 000 i więcej mieszk.		5	35	60	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	1	5	13	81	203
	Zasadnicze zawodowe		14	27	59	249
	Średnie		11	34	55	312
	Wyższe	1	14	40	45	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	19	35	45	106
	Średni personel, technicy		14	52	35	37
	Pracownicy adm.-biurowi		11	40	49	53
	Pracownicy usług		15	39	46	67
	Robotnicy wykwalifikowani		13	32	55	124
	Robotnicy niewykwalifik.		6	24	71	43
	Rolnicy		18	27	55	55
	Pracujący na własny rach.		5	39	56	51
	Bezrobotni		11	22	67	40
	Emeryci		7	26	68	249
	Renciści		13	23	63	70
	Uczniowie i studenci		11	10	79	41
	Gospodynie domowe i inni	2	12	28	59	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	20	32	46	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		11	48	40	83
	sekt. prywat. poza rolnict.		11	34	56	272
	prywatnym gosp. rolnym		19	29	52	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	2	14	18	67	94
	Od 650 zł do 999 zł		10	33	57	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	1	11	27	61	186
	Od 1400 zł do 1999 zł		10	33	57	157
	2000 zł i więcej		16	37	47	173
Ocena własnych war. mater.	Złe		10	13	78	70
	Średnie	0	8	27	65	408
	Dobre	0	14	35	51	541
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		12	33	55	47
	Raz w tygodniu		13	28	59	445
	1–2 razy w miesiącu		11	31	58	162
	Kilka razy w roku	1	9	36	55	249
	W ogóle nie uczestniczy	1	7	24	68	106
Poglądy polityczne	Lewica		18	38	44	175
	Centrum	1	13	31	55	267
	Prawica		9	29	62	303
	Trudno powiedzieć		8	25	67	264

Tabela 11

		Czy zetknął(a) się Pan(i) z następującymi sytuacjami dotyczącymi rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze? Zatajanie, ukrywanie części dochodów, żeby uzyskać świadczenie wychowawcze na pierwsze dziecko			Liczba osób
		Tak, zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Tak, słyszałem(a)m, wiem o takich przypadkach (np: od znajomych, z mediów), ale nie zetknąłem(ęłam) się z takimi przypadkami / sytuacjami w rodzinach, które znam osobiście	Nie, nie słyszałem(a)m o takich przypadkach / sytuacjach	
		%	%	%	
Ogółem		7	18	75	1018
Płeć	Mężczyźni	6	18	77	479
	Kobiety	8	18	74	539
Wiek	18–24 lata	8	18	74	79
	25–34	9	22	69	197
	35–44	9	18	73	190
	45–54	6	21	72	154
	55–64	7	19	74	185
	65 lat i więcej	2	12	86	214
Miejsce zamieszkania	Wieś	6	17	77	406
	Miasto do 19 999	11	16	73	135
	20 000 – 99 999	8	16	76	205
	100 000 – 499 999	4	18	77	155
	500 000 i więcej mieszk.	4	29	67	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	4	9	87	203
	Zasadnicze zawodowe	7	13	80	249
	Średnie	6	24	70	311
	Wyższe	9	23	67	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	26	66	105
	Średni personel, technicy	14	18	68	37
	Pracownicy adm.-biurowi	8	31	61	53
	Pracownicy usług	10	24	67	67
	Robotnicy wykwalifikowani	8	16	76	124
	Robotnicy niewykwalifik.	9	10	81	43
	Rolnicy	9	15	76	55
	Pracujący na własny rach.	6	29	65	51
	Bezrobotni	5	16	78	40
	Emeryci	5	13	81	249
	Renciści	5	12	83	70
	Uczniowie i studenci	3	15	81	41
	Gospodynie domowe i inni	3	19	78	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	12	24	64	129
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	20	78	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	9	21	69	272
	prywatnym gosp. rolnym	8	15	77	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	8	80	94
	Od 650 zł do 999 zł	6	12	82	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	5	20	75	186
	Od 1400 zł do 1999 zł	10	20	70	156
	2000 zł i więcej	6	23	71	172
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	13	80	70
	Średnie	6	15	79	408
	Dobre	7	21	72	540
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		31	69	47
	Raz w tygodniu	6	15	78	444
	1–2 razy w miesiącu	5	19	76	162
	Kilka razy w roku	9	21	70	249
	W ogóle nie uczestniczy	8	18	74	106
Poglądy polityczne	Lewica	10	22	69	175
	Centrum	8	18	74	266
	Prawica	5	19	76	303
	Trudno powiedzieć	6	15	79	264

Tabela 12

		Jak Pan(i) sądzi, czy w kolejnych latach będą pieniądze na realizację programu Rodzina 500 plus?			Liczba osób
		Raczej tak, myślę, że program będzie priorytetowo i będzie realizowany przez lata	Raczej nie, myślę, że ten rząd lub kolejny wycofa się z realizacji tego programu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		38	50	12	1020
Płeć	Mężczyźni	41	48	11	480
	Kobiety	35	52	13	540
Wiek	18–24 lata	27	61	12	79
	25–34	36	59	5	197
	35–44	33	59	8	190
	45–54	44	49	7	154
	55–64	42	42	16	185
	65 lat i więcej	40	37	23	215
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	49	13	406
	Miasto do 19 999	41	47	12	135
	20 000 – 99 999	41	46	13	206
	100 000 – 499 999	32	58	9	155
	500 000 i więcej mieszk.	34	55	11	118
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	37	40	23	204
	Zasadnicze zawodowe	36	51	13	249
	Średnie	39	51	10	312
	Wyższe	38	56	6	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	34	61	5	106
	Średni personel, technicy	34	55	10	37
	Pracownicy adm.-biurowi	27	66	7	53
	Pracownicy usług	33	61	6	67
	Robotnicy wykwalifikowani	38	56	7	124
	Robotnicy niewykwalifik.	49	38	12	43
	Rolnicy	45	49	6	55
	Pracujący na własny rach.	50	44	6	51
	Bezrobotni	28	63	9	40
	Emeryci	41	38	22	250
	Renciści	38	42	20	70
	Uczniowie i studenci	22	64	14	41
	Gospodynie domowe i inni	41	48	11	83
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	34	57	8	130
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	29	66	5	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	41	52	7	272
	prywatnym gosp. rolnym	43	51	6	54
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	48	40	11	94
	Od 650 zł do 999 zł	30	56	14	121
	Od 1000 zł do 1399 zł	38	45	18	187
	Od 1400 zł do 1999 zł	43	47	10	157
	2000 zł i więcej	41	52	7	173
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	46	22	70
	Średnie	36	51	14	408
	Dobre	40	50	10	542
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	47	37	16	47
	Raz w tygodniu	41	46	13	445
	1–2 razy w miesiącu	31	55	14	163
	Kilka razy w roku	37	54	9	249
	W ogóle nie uczestniczy	33	56	11	106
Poglądy polityczne	Lewica	27	67	6	175
	Centrum	30	59	11	267
	Prawica	61	27	12	303
	Trudno powiedzieć	27	58	15	264